

Victor Abraham

(1941-1995)

könyvtára

Jelzet: **A 1 – A 541**

Mennyiség: 541 kötet

MR572013 (82k:92037) 92A10 (17D92)

Abraham, Victor M.

The genetic algebra of polyploids.

Proc. London Math. Soc. (3) **40** (1980), no. 3, 385–429.

The author deals in increasing detail with diploids, tetraploids, $\dots$, dodecaploids, i.e. with r -ploids ($r = 2, 4, \dots, 12$) and describes the corresponding genetic (gametic) algebras A_r . Here and subsequently in this paper he considers only the case of two alleles at one locus, with symmetry in the sexes. He is particularly interested in the problem of finding the n th iterate of the quadratic transformation $x \rightarrow x^2$ (describing random mating). By recognising the patterns which emerge from the structure of the solutions in these special cases he is led to the solution for the general A_r . He presents two approaches to the problem. The first uses the technique of linearization of the quadratic transformation and a matrix formulation [cf. the author, same journal (3) **40** (1980), no. 2, 346–384; [MR 82c:92013ab](#)]. The second uses systems of first-order nonhomogeneous difference equations and the method of recursion. Concepts which arose in the earlier studies (such as root vectors) are now discussed much more fully, and new concepts (e.g. coefficients of disequilibrium) are introduced. One cannot in this review quote the two lengthy theorems obtained. The author is enthusiastic about the “magnificent combinatorial symmetries inherent in the problem”. He says also: “Far more important than the particular problem under study, whose solution was long and complicated, are the techniques, concepts, and symbolism which have been developed $\dots$ and which will be of general use in similar problems in genetic algebra and more generally in the mathematics of quadratic and nonlinear transformations.”

Reviewed by *I. M. H. Etherington*

© Copyright American Mathematical Society 1982, 2013

Bélteky Károly Gedeon

(1939-2004)

könyvtára

Jelzet:

B 1 – B 201

Mennyiség:

206 kötet

Bélteky Károly Gedeon

(Nyírmada, 1939. május 30– Debrecen, 2004. október 28)

egyetemi adjunktus, középiskolai matematika vezetőtanár

Pedagógus család gyermeke. Édesapja igazgató-tanító, édesanyja tanítónő volt. Elemi iskoláit Nyírmadán, középiskoláit végezte. Kitűnő tanuló volt. 1957-ben érettségizett az újjászervezett Vasvári Pál Gimnáziumban Nyíregyházán. Egyetemi tanulmányait a KLTE -n folytatta (1957-1962). 1962-ben szerezte meg a kitüntetéses matematika- ábrázoló geometria szakos középiskolai tanári diplomáját. Utána a KLTE Geometria Tanszékére került, ahol gyakornok (1962-1963), tanársegéd (1963-1967), adjunktus (1967-1990), majd a KLTE Gyakorló Gimnáziumában vezetőtanár nyugdíjaztatásáig (1990-2001).

Kitüntetései: az Oktatásügy Kiváló Dolgozója (1975), TTK Emlékérem (1983), Kiváló Munkáért (1988), Pedagógus Szolgálati Emlékérem (2001).

Tagja volt a Bolyai János Matematikai Társulatnak.

Egyetemi doktorátusát 1967-ben szerezte. Középfokú nyelvvizsgát tett orosz nyelvből 1971-ben. Tudományos kutatási területe a differenciálgeometria volt.

Bélteky Károly munkásságának fő területe az oktatás és a nevelés volt. Fiatal oktatóként igen hamar kapott komoly és felelősségteljes munkát. Alapozó jellegű főkollégiumokat tartott geometriából. Az elsajátítandó ismeretekhez nélkülözhetetlen segédanyagokat készített, egyetemi jegyzeteket írt. Hézagpótló munka volt az *Analitikus geometria és lineáris algebra* jegyzete.

Cofman Judit

(1936-2001)

könyvtára

Jelzet: **C 1 – C 755**

Mennyiség: **766 kötet**

Cofman Judit

(Versec 1936. 06. 04. - Debrecen 2001. 12. 19.)

Cofman Judit Versecen született 1936. június 4-én. Újvidéken matematikát és fizikát tanult. A diploma megszerzése után a nagybecskereki gimnáziumban tanított két évig, majd visszatért az Újvidéki Egyetemre, ahol geometriát tanított. 1963-ban az elsők között szerezte meg az Újvidéki Egyetemen a matematika tudományok doktora címet.

Az 1964/65-ös tanévben a Humboldt-ösztöndíjasként Frankfurt am Main-ban tanult.

A hatvanas évek közepén Angliába ment. A londoni Imperial College-ban tudományos munkával és egyre gyakrabban a matematikaoktatással, annak módszertanával és matematikai tehetséggondozással foglalkozott.

1971-ben a Tübingeni Egyetemen habilitált, ezután egyetemi docensként, illetve professzorként Mainzban tevékenykedett. 1978 – 1993-ig egy angliai gimnáziumban tanárként dolgozott.

Ezt követően meghívást kapott az Erlangen Egyetemről, ahol 1993-tól a matematika-módszertani tanszék professzora lett, és 2001. augusztus 31-ig, nyugdíjba vonulásáig maradt ezen a helyen.

Nyugdíjba vonulását követően 2001. szeptemberétől a Debreceni Egyetemen (jogelőd: Kossuth Lajos Tudományegyetem) a posztgraduális matematika-módszertani program munkájában működött.

Dragalin Albert G.

(1941-1998)

könyvtára

Jelzet: **DA 1 – DA 268**

Mennyiség: **270 kötet**

IN MEMORIAM: ALBERT G. DRAGALIN
1941–1998

Albert G. Dragalin, an important figure in the development of mathematical logic in the former Soviet Union, passed away from a sudden heart attack in Debrecen (Hungary) on December 18, 1998, at the age of 57. He was born on April 10, 1941 in Morzchevec (in the Arkhangelsk region in northern Russia). A. Dragalin received his Master's Degree in 1963 and his Ph. D. in 1968 under A. A. Markov Jr. from the Department of Mathematics and Mechanics of Moscow State University. After joining the Chair of Mathematical Logic in the same Department in 1968, he established several graduate courses in mathematical logic, especially in proof theory, intuitionistic logic, and axiomatic set theory. Almost every year he introduced a new course. His seminar on proof theory was for many years one of the most important centers of activity in mathematical logic in Moscow. It attracted many young mathematicians. He was a very lively and enthusiastic teacher with broad views on logic and mathematics. Practically every undergraduate or graduate student interested in mathematical logic was influenced by him, even if he was not always a formal advisor. Dragalin supervised a large number of Master students and more than a dozen Ph. D. dissertations in mathematical logic.

He played an important part in establishing a course in mathematical logic for all mathematics majors at Moscow State University. This course was first taught by A. N. Kolmogorov. Dragalin coauthored with A. N. Kolmogorov two textbooks [7, 8] for this course.

Dragalin's independent personality did not get along well with the Soviet realities in general and the depressing situation in Soviet mathematical logic in particular.

In 1983 in the middle of his academic career he left Moscow for Debrecen, Hungary, with his second wife Svetlana Buzási, who was a Hungarian mathematician of Russian origin. In Hungary, Albert struggled to establish himself in a new cultural and scientific environment and eventually succeeded. He joined the Computer Center of the Lajos Kossuth University at Debrecen and moved to the Department of Computer Science of the same university in 1990. Dragalin received his Doctor of Sciences Degree in mathematics from the Hungarian Academy of Sciences in 1988. In 1993, he became chair of the Department of Computer Science of the Lajos Kossuth University.

In 1991 his second wife died and four years later Albert married Elena Chernaya, an active logician from Moscow. They had a daughter born in 1996.

The research interests of Dragalin were broad. He was a prominent member of the Russian (Markov) constructivist school and many of his papers contained constructivization of important results whose proofs, and sometimes even statements, transcended established boundaries. These papers contained essentially new results and always provided starting points for his students' work. For example [1] sketched a Tait-style computability proof for simply typed lambda terms with primitive recursion: Tait's own proof avoided difficulties with variables by using combinators instead of lambda-abstraction. In a series of papers, Dragalin adapted Schütte-style infinitary cut-elimination and its proof-theoretic uses, including the admissibility of Markov's rule. A. Dragalin also promoted the use of advanced techniques in set theory and edited translations of several monographs into Russian. Another important construction (obtained in [3] independently of H. Friedman) is an elementary translation "inverse" to the famous negative translation for proofs of purely existential formulas. It provides an elementary admissibility proof of Markov's rule $\neg\neg\exists x A/\exists x A$, A quantifier-free, for intuitionistic systems and hence shows that the provably recursive functions coincide for a wide class of classical and intuitionistic systems.

A series of papers was devoted to the notion of choice sequence and related realizability notions (cf. [2]).

A. Dragalin had a deep interest in normalization results for derivations in logical systems. One of his constructions frequently used in the literature is the strong normalization proof [4] for Gentzen-style (antecedent-succedent) first order systems: every sequence of cut-elimination transformations terminates, if they do not permute adjacent cuts. A less well-known result of 1977 (cf. [6]) concerns the system Dragalin called the theory of definable sets of natural numbers. It is a second order arithmetic with the ω -rule for natural numbers and the second order rules:

$$\frac{\phi[X/t], \Gamma \Longrightarrow \Delta}{\forall X \phi, \Gamma \Longrightarrow \Delta} \quad \frac{\dots \Gamma \Longrightarrow \Delta, \phi[x/t] \dots \text{ for all } t}{\Gamma \Longrightarrow \Delta, \forall x \phi}$$

where t ranges over *closed* abstracts $\lambda y\psi$, i.e., ψ does not have any free variables except y . A. Dragalin proved a cut-elimination theorem for this system using an imaginative combination of Tait-Takahashi completion of semivaluations and a constructibility technique. The latter is used to retrieve the definitions of the sets employed in the construction.

Another cycle of papers was devoted to elegant intuitionistic versions of model-theoretic proofs of completeness theorems for strong classical and intuitionistic theories. The work on automated deduction [5] exemplifies more applied lines of research.

Many of these investigations were presented in a short book [4], which is a frequently cited reference in the areas Dragalin touched.

An important aspect of his activity was a collaboration with researchers in philosophical logic which helped both sides defend their right to do reasonable work against dogmatic attacks.

Colleagues and friends remember Dragalin as a person of great integrity and dignity. One could always rely on his word. He loved life and behind his rather stern appearance one could sense a warm and kind soul.

Dragalin was full of plans for the future and did not anticipate that death was approaching. He did not sleep his last night. He worked late at his desk and then talked with his wife about God, life and the future. His death was sudden and occurred at 5 A.M. He died with an expression of amazement on his face.

Dragalin is survived by his ex-wife from his first marriage, his widow and two children.

S. ARTEMOV, B. KUSHNER, G. MINTS, E. NOGINA, and A. TROELSTRA

REFERENCES

- [1] A. G. DRAGALIN, *The computability of primitive recursive terms of finite type, and primitive recursive realization*, *Seminars in mathematics*, vol. 8, Plenum Publishers, 1970, Russian original 1968.
- [2] ———, *Constructive models of intuitionistic choice sequences* (Russian), *Studies in formalized languages and nonclassical logics*, Izdat. “Nauka”, Moscow, 1974, pp. 214–252.
- [3] ———, *New kinds of realizability and the Markov rule*, *Soviet Mathematics, Doklady*, vol. 251 (1980), no. 3, pp. 534–537.
- [4] ———, *Mathematical intuitionism, introduction to proof theory*, Translation of Mathematical Monographs, no. 67, American Mathematical Society, Providence, RI, 1988, Russian original 1979.
- [5] ———, *Some trends in automated reasoning*, *Journal of Information Processing Cybernet.*, vol. 25 (1989), no. 11–12, pp. 607–618.
- [6] ———, *Cut-elimination in the theory of definable sets of natural numbers*, *Publicationes Mathematicae, Debrecen*, vol. 51 (1997), no. 1/2, pp. 153–164, Russian version 1977.
- [7] A. N. KOLMOGOROV and A. G. DRAGALIN, *Introduction into mathematical logic* (Russian), Moscow University, Moscow, 1982.
- [8] ———, *Mathematical logic, advanced chapters* (Russian), Moscow University, Moscow, 1984.

Erdős Jenő

(1931-2004)

könyvtára

Jelzet:

E 1 – E 752

Mennyiség:

799 kötet

Erdős Jenő

(Hajdúszovát, 1931. június 7. - Debrecen, 2004. január 16.)

tanszékvezető egyetemi docens, kandidátus

Pedagógus családból származott. Elemi iskoláit Hajdúszováton végezte, majd 1941-től a Sárospataki Gimnázium tanulója. 1950-ben érettségizett. 1950-54 között a debreceni Tudományegyetem matematika-fizika szakos hallgatója. Diplomájának megszerzése után Szele Tibor aspiránusa csoportelméletből. Szele Tibor halála után Fuchs László lett a témavezetője. Tudományos munkáját egyetemi hallgatóként kezdte el, első cikkei 1954-ben jelentek meg. A kandidátusi fokozatot 1960-ban szerezte meg, és ennek alapján kapta meg az egyetemi doktori címet.

Munkahelyi beosztásai: aspiráns (1954-1957), a KLTE-n adjunktus (1957-1962), docens (1962-1968), tanszékvezető egyetemi docens (1968-1980) az Algebra Tanszéken.

Kitüntetései: Oktatásügy Kiváló Dolgozója (1970), KLTE TTK emléklap, a TTK legnépszerűbb oktatója.

Az egyetemen a számelmélet, algebra, analitikus geometria, modern algebra előadója volt. Tudományos hatása az egész Matematikai Intézetre kiterjedt. A matematika modern, korszerű egyetemi és főiskolai oktatásának jól bevált módszereit alkalmazta. Munkásságával hozzájárult a hallgatók látókörének a szélesítéséhez.

Elhunyt Dr. Erdős Jenő matematikus, a Debreceni Egyetem Matematikai Intézetének docense

Elmentél hát, Jenő

Itt van a könyv a kezemben, erről beszélgettünk legutóbb, s most kiderült: az volt legutolsó beszélgetésünk. Fázósan húztuk össze kabátunkat a barátságtalan est sötét hidegében, mikor azt mondtad: "Meg fogok halni."

Idétlenül próbáltam arra célozni, hogy ez nem túl erős állítás, persze Te értetted a tréfát, ám szemedben nem villant fel már a huncut fény, mint akkor, régen, mikor a nagy táblákra marcona vektoregyenletek szikár seregei helyett pajkos halrajokat skicceltél fel, hogy megértsük végre a szabad vektort, hány éve is már?

És mindez most elúszott, halrajostul... Te pontosan ismerted s gyakoroltad a zord-kérlelhetetlen elvet: ami nem mondható el szép, magyar szavakkal, az még nem kész matematika. Nem volt könnyű tanulni Tőled, de irdatlanul sokat lehetett, csak nagyon kellett ám figyelni, hiszen ha szárnyra kaptál, akkor Neked már nem kellett papír, se tábla, kréta, szelíd határozottsággal vezetted végig bámész hallgatóidat csillogó tudományod magasztos épületének folyosóin, melyeknek minden kis zegét-zugát magasan képzett teremőrként ismerted és oly szépen mesélted el nekünk. Szavakkal. Nem írtad le, hisz rég kiszálltál már az impakt faktorok, citációs indexek, ötszáz szerzős férctudományok vásári nyüzsgéséből: Te matematikát műveltél és tanítottál büszke alázattal, szelíden metsző logikával, a kristálytisza szavak mögül nevetve ránk kacsintva, de soha meg nem alkuvó, szerető szigorral.

Ez most mind így maradt, bennünk maradtál. Szállhatsz már százfelé, sétálhatsz hátrakulcsolt kézzel barna kabátkádban és kalapodban, szárnyaló gondolataid Hilbert-terén, nyugodt lélekkel, Te drága Jenő, hisz Te már voltál.

Székelyhidi László

Gyires Béla

(1909-2001)

könyvtára

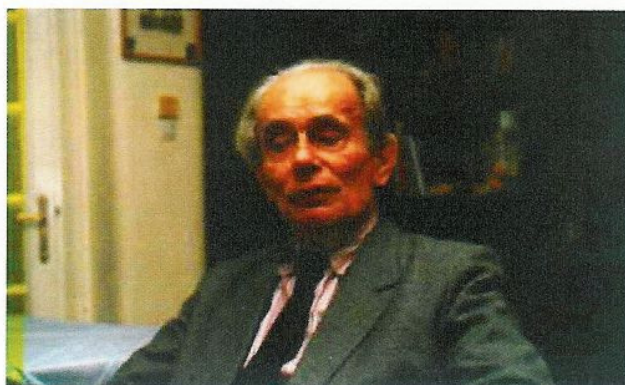
Jelzet:

Gy 1 – Gy 426

Mennyiség:

442 kötet

Gyires Béla (1909-2001)

„[...] Gyires Béla 1909. március 29-én Zágrábban született. Az első világháború után szüleivel menekülnie kényszerül és a trianoni Magyarországon hónapokig vagonokban, barakkokban él. Végül Debrecen nyújt szerény, de biztos menedéket. Itt tesz érettségi vizsgát 1928-ban. Ezután Budapestre kerül, a Pázmány Péter Tudományegyetem hallgatója. Később visszaemlékezéseiben Jordán Károlyt nevezi meg tanítómesterének, aki az alkalmazott matematika iránti érdeklődést keltette fel a tehetséges fiatalemberben. 1933-ban mennyiségtan-természettan tárgyakból középiskolai tanári oklevelet szerez. Egy ideig állástalan, később középiskolákban tanít, majd 1941-től a Kassai Kereskedelmi Főiskolán kap állást. 1941-ben a budapesti egyetemen doktorál summa cum laude minősítéssel. 1945-ben kerül vissza Debrecenbe, itt születnek gyermekei, Klára és Tibor, akik ma már egyetemi tanárok. Egy példátlanul hosszú és sikeres tanári –kutatói pálya veszi itt kezdetét. Gyires Béla 1945-től kezdve 56 éven át, élete végéig a Debreceni Tudományegyetem, illetve jogutód intézményeinek oktatója. 1946-ban egyetemi magántanárrá habilitálják. 1952-től az általa alapított Valószínűségszámítási és Alkalmazott Matematikai Tanszék vezetője. 1962-ben megszerzi a matematika tudományok doktora fokozatot és tanszékvezető egyetemi tanárrá nevezik ki. 1958-tól 16 éven át a négy tanszék magába foglaló Matematikai Intézet vezetője, 1966-1969 között a Természettudományi Kar dékánja. Mint oktató, kutató és vezető hatalmas munkabírással, igen eredményesen dolgozik; ennek ellenére a hivatalos elismerés sokáig várat magára. Már nyugdíjas, amikor 1980-ban Állami Díjjal tüntetik ki. 1984-ben a Kossuth Lajos Tudományegyetem Pro Universitate kitüntetését kap. A Magyar Tudományos Akadémia 1987-ben levelező, 1990-ben rendes tagjává választja. 1994-ben lesz professzor emeritusz és átveszi Debrecen város Hatvani –díját. 1996-ban a Kossuth Lajos Tudományegyetem díszdoktorává avatja, 1997-ben Debrecen város díszpolgárává választják. 199-ben, 90. Születésnapja alkalmából életműve elismeréseként a Magyar Köztársasági Érdemrend Középkeresztje kitüntetésben részesül. [...]”

(Dr. Györy Kálmán egyetemi tanár, a Debreceni Egyetem rektorának búcsúbeszéde Dr. Gyires Béla akadémikusról – részlet)

Makai Imre

(1937-1994)

könyvtára

Jelzet: **MI 1 – MI 244**

Mennyiség: **257 kötet**

Makai Imre (1937 – 1994)

1937. március 22-én született Szentesen. Születésétől 1962 júliusáig állandó lakóhelye Csongrád volt. Édesapja, id. Makai Imre (1879-1964) magántisztviselő, édesanyja, Serege Julianna (1899-1981) háztartásbeli volt. Általános iskolai és gimnáziumi tanulmányait Csongrádon végezte, 1955-ben a Batsányi János Gimnáziumban érettségizett.

Ezután a Szegedi Tudományegyetem Természettudományi Karának matematika-fizika szakos hallgatója volt, 1959 júliusában kapott diplomát. Pályaválasztásában Németh Zoltán gimnáziumi osztály-főnöke és matematika tanára meghatározó szerepet töltött be. Első munkahelyén, a kiskunfélegyházi Petőfi Sándor Gimnáziumban matematikát, fizikát és ábrázoló geometriát tanított 1959. augusztus 15-től 1962. július 30-ig. Idős szüleivel lakott, segítette őket a megélhetésben, és naponta járt át tanítani Csongrádról. Tanítványai tisztelettel tekintettek a tudós tanárra, aki sokszor számukra ismeretlen képletekkel rajzolta tele a táblát.

Már szegedi, egyetemi tanulmányai alatt is végzett tudományos kutatómunkát, melynek témája a geometriai objektumok elmélete volt, amire Dr. Moór Arthur hívta fel a figyelmét. Később Dr. Aczél János és Dr. Rapcsák András irányításával dolgozott és ért el tudományos eredményeket. 1961-ben Grünwald Géza díjat kapott. 1962-ben három egyetemre (BME, MME, KLTE) kapott meghívást. A debreceni állást választotta, mert eddigi tudományos eredményei is a KLTE Matematika Intézetéhez kötődtek.

1962. júliustól a debreceni Kossuth Lajos Tudományegyetem Természettudományi Karának Analízis Tanszékén tanársegéd, 1965-től adjunktus, 1971-től docens. 1963-ban egyetemi doktor, 1971 májusától a matematika tudományok kandidátusa, értekezésének címe: Differenciálkomitánsok különböző differenciálgeometriai terekben. Egy évig a debreceni Kossuth Lajos Tudományegyetem Természettudományi Karának oktatási dékánhelyettese, legalább másfél évtizedig a Matematikai Intézet titkára volt.

Megjelent egyetemi jegyzetei: Differenciálegyenletek és variációszámítás (1978), Bevezetés az analízisbe (1981), Differenciál- és integrálszámítás 1. (1982). Kitüntetései: Oktatásügy Kiváló Dolgozója (1977), Miniszteri Dicséret (1984).

Tudományos munkái a következő folyóiratokban jelentek meg: Publicationes Mathematicae, Debrecen; Acta Mathematicae Academiae Scientiarum Hungaricae; Annales Polonici Mathematici; Reports Mathematical Physics, Nadbitka.

Szabad idejében sokat olvasott, nagyon szerette a komolyzenét. Fiatalabb korában sakkozott. Szívesen rajzolt és barkácsolt. Később fotózott is, majd horgászni járt. Egy horgászatról hazatérve, korán, mindössze 57 évesen, közúti balesetben vesztette életét.

Matolcsy Kálmán

(1953-2005)

könyvtára

Jelzet:

M 1 – M 133

Mennyiség:

135 kötet

Matolcsy Kálmán

“Matolcsy Kálmán rendszerfejlesztő és kiváló zenész, a Panta Rhei nevű egykori debreceni zenekar billentyűse 2005. szeptember 6-án 52 éves korában elhunyt.

1975-ben a teljes ismeretlenségből robbant be a magyar zenei életbe a Panta Rhei. Progresszív kompozícióikkal, Bartók feldolgozásaikkal sorban nyert amatőr versenyeket. Kezdetől fogva a zenekar meghatározó egyénisége volt Matolcsy Kálmán, példátlanul virtuóz orgona- és szintetizátor improvizációival.

Egyike volt azon nagyon kevés magyar zenészeknek, akik nyugodtan vállalták az ELP repertoárjából Keith Emerson legnehezebb darabjainak az előadását. Ő írta a zenekar progresszív kompozícióinak nagy részét, a klasszikus darabok átdolgozásai is jórészt neki köszönhetőek. Szerzeménye, „A Mandarin” valószínűleg az egyetlen olyan hangszeres kompozíció, amely Magyarországon a hetvenes években a slágerlista élvonalában szerepelt.

A nyolcvanas években a Panta Rhei lendülete alábbhagyott a zenekart ért sorozatos pofonok miatt. A kényszer hatására eredeti irányvonalától eltért zenekar első nagylemeze 1981-ben jelent meg. Ezen a kezdőszám, Matolcsy Kálmán hangszeres kompozíciója, az „Út a városba” jelezte a Panta Rhei eredeti koncepcióját.

Ezután a háromtagúra redukálódott, de szintetizátorokkal és komputerekkel kiegészített zenekar „PR Computer” néven készített nagylemezt, amely a reklám teljes hiánya ellenére komoly sikert hozott. Ezen a lemezen Matolcsy Kálmán klasszikus ihletésű kompozíciói szép példáját mutatják annak, hogy a klasszikus zene dallam- és harmóniavilága nem idegen a szintetizátoroktól és a komputerektől, ha valaki értő kézzel nyúl hozzájuk („Toccata”, „Jól hangolt Computer”, „Androméda”).

A közönség által ismert felvételeken kívül filmzenei felvételek százai őrzik Kálmán munkásságát, tehetségét. A közben kéttagúra csökkent zenekar a nyolcvanas évek első felében az Omega színpadán tűnt fel, előzenekarként és kíséretként.

1987 óta se stúdióban, se koncertszínpadon nem lehetett látni Kálmánt. Családja körében, feleségével és két fiával élt. Csak hivatásával, matematikusként számítógép programok fejlesztésével foglalkozott. Sokan remélték, hogy egyszer még újra láthatják élőben a Panta Rheit... Ez már soha nem történik meg, de a fennmaradt felvételeken Kálmán sugárzó tehetsége mindvégig velünk marad.”

Nemetz Tibor

(1941-2006)

könyvtára

Jelzet:

N 1 – N 94

Mennyiség:

100 kötet

Nemetz O.H. Tibor (1941-2006)

Élete, munkássága:

Rényi Intézet (lánykori nevén Matematikai Kutató) 1969-től

Középiskolai Matematikatanítási Kísérlet (1973-1976)

Tankönyvek (valószínűségszámítás, statisztika)

Oktatás, pedagógia

ICME-6 szervezési munkái (1988)

Eurocrypt'92 Balatonfüreden

Adatbiztonsági szakértő

Vízjel projekt (2004)

Vendégkutató/tanár (Ottawa, Frankfurt, Bécs, Ankara)

Nemetz Tibor kommentárja:

Alkalmazott statisztika, avagy hogyan nyerünk a Szerencsekerékben?

„Eredményes rejtjelfejtő csak megbízható nyelvstatisztikai táblázatok birtokában képzelhető el.

Napjaink számítástechnikai szintje mellett szinte már elképzelhetetlen, hogy egy ilyen táblázat elkészítése még a 70-es évek végén sem volt problémamentes....

Ezekből arra is lehet következtetni, hogy az egymástól 5-8 távolságra elhelyezkedő betűk egymástól statisztikailag függetlenek.”

Schwarcz Tibor

(1955-2012)

könyvtára

Jelzet:

Sch 1 – Sch 65

Mennyiség:

65 kötet

Dr. Schwarcz Tibor PhD.

(1955-2012)

Dr. Schwarcz Tibor (Hodász, 1955. november 10 – Debrecen, 2012. február 15.) egyetemi adjunktus.

Apja lakatos volt. Az egész családját, feleségét, gyerekeit koncentrációs táborba hurcolták, ahonnan egyedül csak ő tért vissza. Anyját és négy testvérét pedig Auschwitzba vitték, és az öt gyerekből csak ketten tértek haza. A szülőknek két fiúgyermeke született, az idősebb gépészmérnök, Tibor tanár lett. Schwarcz Tibor orosz tagozatos általános iskola után a Fazekas Mihály Gimnázium speciális matematikai tagozatán tanult, onnan jött az egyetemre és 1980-ban okleveles matematika és ábrázoló geometria szakos tanári diplomát szerzett. Felesége Dr. Mónos Katalin PhD, okleveles angol történelem szakos tanár, egyetemi adjunktus. Dani fia közgazdász lett, Boriska lánya vegyésznek tanul. Tibor nagyon szerette a családját és érték sokat is dolgozott.

Az egyetemen azonnal kitűnt társai közül kiváló matematikai előképzettségével. Erős vonzódása volt a geometriai problémákhoz; különösen a szintetikus vonatkozásúakhoz. Már hallgató korában figyelemre méltó eredményeket ért el az ábrázoló geometriai eljárások kutatásában és számítógéppel támogatott tanulmányozásában. Mindez még a komputergrafika kialakulásának a kezdeti időszakára esett. Egyetemista korában kapcsolódott be a tudományos munkába. Két egyetemi elsőíjás pályamunkát írt. Az egyiket a ciklografikus leképezés általánosításáról, nevezetesen a végtelen távoli sík C-köréből, mint centrumból vetítette a tér pontjait a vetítő kúp egyik alkotójával párhuzamos síkra, mint képsíkra. Így többek között a klasszikus Apollóniosz-féle feladatokat általánosította úgy, hogy három kört érintő körök helyett három párhuzamos tengelyű parabolát érintő parabolákat (általános esetben 8

megoldás) lehet szerkeszteni. 1980-ban számítógépi grafikai dolgozattal indult a diákköri konferencián és a Másodrendű felületek ábrázolása és síkmetszése számítástechnikai eszközökkel című dolgozatával nívódíjban részesült és abban, hogy a dolgozatát nyomtatásban megjelentették. Ez egy nagyon értékes munka volt. Sok, ma forgalomban lévő szoftver se tudja kezelni az érintősíkok által kimetszett görbe vonalat a hiperbolikus felületen az érintési pontban. Ennek a témának a továbbfejlesztése volt 1984-ben megvédett *Másodrendű felületek ábrázolása és áthatása számítástechnikai eszközökkel* című egyetemi doktori disszertációja. Schwarcz Tibor mind hallgató társai, mind kollégái bizalmát egyaránt élvezte. A TTK Tanácsának választott diákképviselője volt, a Matematikai Intézeti Tanács diákképviselője is volt. De tanárként is töltött be több választott funkciót az intézetben.

A diploma megszerzése után két évig középiskolában tanított, azonban óraadóként vagy félállásban a Geometriai Tanszéken is. Aztán a Bessenyei György tanárképző főiskolára került tanársegéd, adjunktus, docens beosztásokba, de közben néhány órája volt az egyetemen is. Míg végül 1994-ben a KLTE TTK Matematikai és Informatikai Intézetének Komputergrafikai és Könyvtárinformatikai Tanszékére sikerült átvenni. Később állandó főkollégiumot kapott. Kidolgozta a Bevezetés a számítógépi grafikába c tárgy programját és könyvet is írt hozzá, amely évente mintegy 200 hallgatót érint. Éveken át tanította a Nemlineáris leképezések és a Konstruktív geometria c. tárgyat, és kidolgozott még több tantárgyi programot is. Ő lett az Informatikai Diákkör és a Komputergrafika szeminárium tantárgy vezetője. Irányításával több diákköri dolgozat született, amelyek közül kiemelkedő az 1999-es évi OTDK, amikor egy hallgatója országos első, míg egy másik harmadik helyet ért el a Számítógépi grafika szekcióban.

Igen sokszor voltunk együtt nemzetközi konferenciákon, eleinte csak az NDK-ban. Németül és angolul előadó és vitaképes volt. Szinte mindig olyan témával lépett fel, amelyik felkeltette a hallgatóság érdeklődését. Fél évig Rostockban is tanult. 1988-ban Kühlungsbornban a Digra '88 konferencián a *Hidden line problem in the case of a body consisting of two convex polyhedra* című dolgozatával elnyerte a konferencia különdíját.

2006-ban PhD tudományos fokozatot szerzett. A centrálaxonometrikus leképezés komputergrafikai alkalmazása című disszertációjára summa cum laude minősítést kapott.

Néhány komputergrafikai algoritmusát, a ciklográfia általánosítását, tantárgyak keretében tanítjuk, de vázlatosan megemlíjük a PhD disszertációjának tartalmát is több debreceni eredménnyel együtt. Többre nincs idő, mert ezek nagy matematikai előkészítést igényelnének.

Sok segédanyagot készített a hallgatók számára, életeleme volt a tanítás. Az óráira nagyon lelkiismeretesen készült. Több interaktív programot is írt. Rendkívül szívesen segített hallgatóknak és a kollégáknak egyaránt. Személyében az egyetem, a tanszék nagyon komoly értékes és korrekt kollégát veszített el, és nagyon idő előtt. Az egyik legtehetségesebb, emberileg is nagyon értékes kollégám volt. Külföldön is neve volt, tevékenységét figyelték, és ahol geometriai alapú komputergrafikával, konstruktív geometriával foglalkoztak, ott számon is tartották.

Schwarcz Tibor nyílt, őszinte, egyenes jellemű, segítőkész ember volt, aki meggyőződése mellett mindig kiállt. Tudtuk azt, hogy egy kegyetlen betegséggel küzd, mégis távozása váratlanul érintett bennünket, és most búcsúzásra kényszerít. Adjon az ég neki könnyű álmot az idők végezetéig, derűs egyéniségét soha nem feledjük.

Szénássy Barna

(1913-1995)

könyvtára

Jelzet:

Sz 1 – Sz 151

Mennyiség:

152 kötet

Szénássy Barna (Ungvár, 1913—Debrecen, 1995)

Neves matematikatörténész. Az első magyar matematikatörténeti monográfia szerzője.

Élete jórészt Debrecenhez kötődött. Ott szerzett matematika-fizika szakos tanári oklevelet 1936-ban, majd egy évvel később doktori fokozatot a **DÁVID LAJOS** alapította matematikai intézetben. Disszertációjának címe *Bolyai Farkas infinitezimális gondolatai* volt. Az intézet fő profilját a matematikatörténeti kutatások alkották, ez határozta meg Szénássy Barna későbbi pályáját is. Középiskolákban kezdett tanítani. Gyula, Ungvár, Jászapáti, végül Debrecen voltak e pályaszakasz állomásai, amelyet hatéves katonai szolgálat és hadifogság szakított meg.

1951-ben került vissza a debreceni egyetemre és onnan ment nyugdíjba 1977-ben, mint emberként, és kutatóként egyaránt közmegebecsülésnek örvendő professzor. Fő műve, az első magyar matematikatörténet 1970-ben jelent meg *A magyarországi matematika története* címmel. Ez az alapvető munka 1992-ben angolul is megjelent és nagydoktori fokozatot hozott szerzőjének, akinek munkásságát még 10 könyv és könyvrészlet, valamint 42 cikk fémjelzi.